

APEL PUBLIC
6 solicitări pe marginea contractului de concesiune a lucrărilor de explorare pe 40% din
teritoriul Republicii Moldova

Dependența excesivă a sectorului energetic din Republica Moldova față de importuri face ca diversificarea surselor de energie să fie o prioritate națională constantă. Invocând acest raționament, autoritățile au decis să concesioneze lucrările de explorare a 40% din teritoriul țării. Cu toate acestea, mecanismul de concesiune stabilit de către autorități conține o serie de neajunsuri și respectiv riscuri ce trebuie adreseate.

Reamintim că de-a lungul procesului de concesiune a lucrărilor de explorare, finalizat cu semnarea contractului cu compania americană Frontera Resources International (Corporation) LLC, pe 2 ianuarie 2017, au fost depistate o serie de nereguli, precum:¹

1. Incoerențe în acțiunile Ministerului Mediului și ale Guvernului la toate etapele procesului de concesiune.
2. Încălcarea legii cu privire la transparența în procesul decizional, durata consultațiilor publice fiind mai mică decât cea prevăzută de lege (cel puțin 15 zile lucrătoare).
3. Caracterul limitat al consultărilor publice, inclusiv din cauza informației disponibile doar în limba română.
4. Probleme legate de situația financiară a companiei selectate, lucru trecut cu vederea din cauza criteriile de selecție insuficiente stabilite de către Guvern.
5. Neimplicarea corespunzătoare a societății civile în procesul de selecție a companiei concesiune, dar și pe durata întregului proces de concesiune, de către Guvern, dar în particular de către Ministerul Mediului.
6. Omiterea unor prevederi clare și stricte privind sancțiunile aplicate față de compania concesiunată în cazul încălcării legislației în domeniul protecției mediului.

¹ D. Cenușă, Concesiunea lucrărilor de explorare a 40% din teritoriul Moldovei: 10 probleme majore, 16 martie 2017, http://expert-grup.org/media/k2/attachments/Concesiunea_lucrurilor_de_explorare_a_40_din_teritoriul_Moldovei_10_probleme_majore.pdf

7. Instituirea unui monopol la lucrările de explorare, fiind vorba despre 40% din teritoriul țării, precum și posibilitatea companiei Frontera Resources International de a se ocupa și cu exploatare, fără a fi organizate concursuri noi.
8. Suspectarea faptului că în concursul de concesiune au fost permise abateri, care au dus la favorizarea de către Guvern a companiei Frontera Resources International. Astfel, înainte de inițierea concursului reprezentanții guvernării au avut întrevederi cu reprezentanții companiei, care ulterior au câștigat concursul.
9. Posibilitatea diminuării controlului din partea autorităților asupra procesului de explorare geologică. Ca urmare a lacunelor din contractul semnat, compania are dreptul să subcontracteze alte companii, fără a avea nevoie de aprobarea autorităților moldovenești.
10. Oportunități de eschivare de la responsabilități atât pentru companie cât și pentru guvern (autorități), din cauza prevederilor vagi ale condițiilor de “forță majoră”.

Având în vedere îngrijorările descrise, în particular pe partea legată de protecția mediului înconjurător, dar și afirmațiile Ministrului Valeriu Munteanu despre posibilitatea de a revizui contractul deja semnat², Apelul cheamă Guvernul și Ministerul Mediului să realizeze în mod urgent următoarele acțiuni:

1. **Suspendarea contractului din 2 ianuarie 2017, semnat între Ministerul Mediului și Frontera Resources International, și în paralel:**
 - a. **Organizarea consultărilor publice** transparente și inclusive, cu participarea largă a reprezentanților societății civile din domeniul ecologic, energetic, politici anti-corupție și a autorităților publice locale, în special din localitățile vizate.
 - b. **Crearea unei Comisii mixte de investigare a condițiilor în care s-a desfășurat concursul de concesiune inițial.** Comisia trebuie să includă reprezentanții Centrului Național Anti-Corupție, Consiliului Concurenței, precum și reprezentanții societății civile specializați în achiziții publice, politici anti-corupție, mediu, energetică etc. Totodată, este necesară implicarea reprezentanților Delegației UE, în calitate de observatori.
2. Dacă consultările publice și investigațiile vor confirma abaterile de la procedură și bunele practici, atunci se impune **rezilierea contractului semnat între Ministerul Mediului și Frontera Resources International.**

² <http://newsmaker.md/rus/novosti/ot-vorot-uglevodorod-vlasti-gagauzii-obeshchayut-sozdat-problemy-kompanii-frontera-30584>

3. Dacă consultările publice confirmă oportunitatea și inofensivitatea pentru populație și mediu a lucrărilor de explorare, **lansarea unui nou concurs public de concesionare, în condiții de maximă transparență și competiție.**
4. **Constituirea unui Grup mixt de monitorizare a concursului de concesionare**, care să includă reprezentanții Ministerului Mediului (Guvernul), autoritățile locale din raioanele vizate (pe linia Ungheni-Basarabeasca), inclusiv din unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri) și reprezentatii societății civile (mediu, energie, politici anti-corupție).
5. **Instituirea unui mecanism de monitorizare și evaluare, precum și comunicare, pe marginea implementării prevederilor contractuale**, în eventualitatea semnării unui contract nou, asigurat în mod obligatoriu de către Ministerul Mediului și compania concesionară, dar și cu implicarea activă a societății civile.
6. **Aprobarea unui document-cadru pentru orice tip de activități de explorare și exploatare pe teritoriul Republicii Moldova**, care să stipuleze foarte clar atât obligațiile cât și sancțiunile ce trebuie aplicate în cazul încălcării legislației din domeniul mediului. De asemenea, documentul-cadru urmează **să prevadă interzicerea utilizării metodelor de exploatare periculoase pentru mediul ambiant**, precum fracturare hidraulică pentru eventuala extragere a gazelor de șist, interzicerea pompărilor de lichide toxice în sondele de extracție, dar și alte metode care pot afecta pînza de apă freatică și apele de suprafață. Acest document-cadru trebuie să fie reflectat în viitoarele contracte de concesionare din domeniu.

Apelul este susținut de către:

Centrul Analitic Independent “Expert-Grup”

Centrul de Resurse Juridice din Moldova - Nadejda Hriptievschi, Ion Guzun

Centrul ASPE - Analiză, Supraveghere și Protecție în Domeniul Energetic - Sergiu Tofilat

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare – Alexei Buzu

Transparency International Moldova – Veaceslav Negruța

Sergiu Ungureanu, expert în energetică, lector universitar

Vitalie Sprînceană, sociolog, redactor PLATZFORMA.MD

Dumitru Vicol, economist, reprezentant al Diasporei

Persoană de contact: Denis Cenușă, Director Program “Securitate energetică”, Centrul Analitic Independent “Expert-Grup”(e-mail: denis@expert-grup.org)